

De nieuwe dagloners

Deze week stond er een opmerkelijk bericht in de krant. Bij Stork, één van onze grote industriële bedrijven, zijn er naast 11.000 vaste werknemers nog 3.000 werknemers op uitzendbasis werkzaam. De baas van Stork meldt ook dat "in de toekomst alleen een kleine kerngroep van personeel kan rekenen op een vast dienstverband". En zo gaan wij terug naar de dagloners in de 21ste eeuw. Want als één ding duidelijk is, dan is het wel dat dit verschijnsel niet uitzonderlijk is en dat het nog veel verder om zich heen zal grijpen. En niet alleen bij laaggeschoolde beroepen. Bij onze universiteit wordt in bepaalde faculteiten ook vaak van uitzendkrachten gebruik gemaakt. En dan gaat het niet alleen om secretaresses, maar ook om jonge medewerkers die reguliere colleges geven. In vroeger jaren zou dit geleid hebben tot veel verontwaardiging, nu wordt het ook in universitaire kring de gewoonste zaak van de wereld.

Vanuit de economische belangen van bedrijven geredeneerd is dit natuurlijk een volstrekt begrijpelijke ontwikkeling. In de eerste plaats is de vraag op langere termijn onvoorspelbaar. Het is dan onverstandig om lange contracten te sluiten met werknemers als ze over tien, vijf of mogelijk al over een half jaar niet meer nodig blijken te zijn. Maar ook als de functie op zich blijft bestaan is het efficiënt om ouderen die meestal minder productief worden (na hun 45ste jaar, en in vele beroepen al na hun 40ste jaar), in te ruilen voor jongere werknemers met een meer recente scholing en hogere productiviteit. Uiteraard is uitzendarbeid duurder per maand dan een werknemer op vast contract, maar om het ontslagrisico en het gevaar van inflexibiliteit af te kopen betaalt de werkgever graag een premie boven het normale brutoloon.

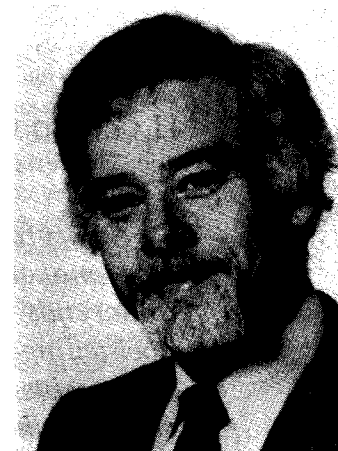
Vanuit het standpunt van werknemers gezien is deze ontwikkeling uiteraard minder rozig. Wat moeten deze moderne dagloners doen wanneer zij de leeftijd van 40 of 45 jaar zijn gepasseerd? In de meeste beroepen waar het aanbod niet schaars is en de ervaring van de oudere niet telt omdat de relevante bedrijfsspecifieke ervaring in een maand valt te verwerven, zal de oudere of/ en diegene wiens kennisniveau is achtergebleven bij de moderne eisen in ieder geval als oudere uitzendkracht genoegen moeten nemen met een lagere beloning dan hij kon bedingen toen hij jonger was. Maar voor velen zal er helemaal geen werk meer zijn, want zij zijn te oud en zij hebben geen vaste werkgever die verplicht is hen in dienst te houden. Als wij nog enigszins de pretenties van de welvaartsstaat in de toekomst willen handhaven, zou dit wel eens een ongehoorde verzwarende van de last aan uitkeringen (veelal bijstand) kunnen impliceren.

Maar dat is nog maar het begin. Mensen zonder vaste inkomsten zijn immers niet in staat om grote leningen te sluiten en hiermee is de kans op het eigendom van een huis verkeken. Bij de huidige trend waarbij ziektekosten- en arbeidsongeschiktheidsver-

zekeringen worden ondergebracht in collectieve contracten per bedrijf is er een grote kans dat deze cohorten van dagloners ook hier buiten de boot gaan vallen. Ten slotte, en misschien is dat nog het ergste, dreigen de marxistische visioenen over de 'vervreemding van de arbeid' voor grote groepen in onze maatschappij weer realiteit te worden.

Uiteraard dicteert de economische werkelijkheid van vandaag deze ontwikkeling. Wij worden bedreigd door de Aziatische landen die dezelfde of betere producten dan wijzelf kunnen aanbieden en voor veel minder geld. Ook Midden-Europa en, wat later, de GOS-landen worden geduchte concurrenten. Toch moeten wij onszelf niet voor de gek houden. West-Europa maakt deze concurrentie zelf mogelijk door de open-grenzenpolitiek. De economische theorie geeft aan dat vrijhandel voor alle partners het beste is, maar is bij deze theorema's ook rekening gehouden met de sociale dimensie? Houden zij ook voldoende rekening met het leed wanneer men van de ene evenwichtssituatie overschakelt naar de andere, langs een overgangstraject dat tientallen jaren kan duren? De open grenzen zijn zeker in het belang van een groot aantal opkomende economieën; het belang voor onze westerse economie is minder manifest. Zou het niet verstandig zijn te streven naar een meer geleidelijke opheffing van de handelsbelemmeringen, c.q. het instellen van een (tijdelijke) protectie, ten koste van een aantal handelsvoordelen maar ten voordele van onze sociale structuur? De redenering is dat ook de nieuwe concurrenten binnen enige decennia een sociaal regime zullen installeren dat vergelijkbaar is met het onze en dat dan het openzetten van de sluisdeuren niet of veel minder behoeft te leiden tot een vernieling van onze sociale structuren en verworvenheden. Uiteraard betekent dit niet dat in het Nederland van nu niets veranderen moet. Ook in vergelijking met het gemiddelde van West-Europa hebben we de verzorgingsstaat te ver geperfectioneerd. Een deregulering om te convergeren naar het gemiddelde van de Europese Unie lijkt mogelijk en geboden.

Soortgelijke geluiden zijn recentelijk ook gehoord van president Clinton en Van der Zwan (bien étonné de se trouver ensemble). Zij zijn afgeschoten door onze 'mainstream'-collega's. En toch, een meer serieus onderzoek van deze ideeën zonder dogmatische vooringenomenheid is dringend gewenst.

B.M.S. van Praag